

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Τέχνη και Σχολείο»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΕΦΕΡΛΗ

Εφαρμογή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΕΦΕΡΛΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τέχνη και Σχολείο

Εφαρμογή σεναρίου

Παναγιώτα Σεφερλή

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτα Σεφερλή

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

2ο Γενικό Λύκειο Χολαργού

Χρονολογία

Από 15-04-2013 έως 13-05-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

3^η ενότητα: Παρουσίαση - Κριτική, θέματα για συζήτηση και έκφραση – έκθεση σχετικά με τη διδασκαλία της τέχνης στο σχολείο.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

5 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής και προβολικό.

II. Εικονικός χώρος: wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Δεν απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις και δεξιότητες εκ μέρους των μαθητών για την υλοποίηση του σεναρίου, ωστόσο θα διευκόλυνε η προηγούμενη εξοικείωσή τους με τα μέσα πρακτικής γραμματισμού και, ιδιαίτερα, με τον επεξεργαστή κειμένου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτα Σεφερλή, Τέχνη και Σχολείο, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου, 2013.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αφορά στην παραγωγή και διόρθωση των μαθητικών κειμένων με θέμα τη διδασκαλία της τέχνης. Η παραγωγή κειμένων έγινε ατομικά. Οι μαθητές είχαν στη διάθεσή τους κειμενικό υλικό, αναρτημένο στο wiki της τάξης, σχετικό με το θέμα, το οποίο μπορούσαν να μελετήσουν στο σπίτι, να κρατήσουν σημειώσεις και να επιλέξουν τις κατάλληλες πληροφορίες για τα δικά τους κείμενα. Το ζητούμενο είδος κειμένου και θέμα έγινε γνωστό εκ των προτέρων στους μαθητές όπως και τα κριτήρια αξιολόγησης. Για να εξοικειωθούν οι μαθητές με διαδικασίες ετεροαξιολόγησης (Κατσαρού 2001), διατέθηκε η μία διδακτική ώρα από το επόμενο

δίωρο, κατά την οποία οι μαθητές σε διμελείς ομάδες αντάλλαξαν τα κείμενά τους και διόρθωσαν αντίστοιχα το κείμενο του παρτενέρ τους στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του επεξεργαστή, αξιοποιώντας τις εντολές της υπογράμμισης, της παρακολούθησης αλλαγών και της εισαγωγής σχολίου. Την επόμενη ώρα (ολομέλεια) η διδάσκουσα παρουσίασε, με τη βοήθεια προβολικού, το κείμενο ενός μαθητή με σκοπό τη βελτίωση και αναθεώρησή του. Ζητήματα-κριτήρια όπως η επιλογή, αξιοποίηση και οργάνωση των πληροφοριών σε επίπεδο παραγράφων καθώς και ο βαθμός ανταπόκρισης στο ζητούμενο κειμενικό είδος τέθηκαν υπό διαπραγμάτευση στο πλαίσιο της ολομέλειας. Η δημόσια παρουσίαση μέσω του προβολικού και στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του επεξεργαστή κειμένου παρείχαν τη δυνατότητα για άμεση αναδιαμόρφωση του αρχικού κειμένου και την αφορμή για συζήτηση σχετικά με τις εναλλακτικές διατυπώσεις, τις κατάλληλες επιλογές και το αποτέλεσμα σε σχέση πάντα με το ζητούμενο κειμενικό είδος.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η συγκεκριμένη εφαρμογή έρχεται ως συνέχεια προηγούμενων εφαρμογών (βλ. διδακτικό σενάριο: «Ας μιλήσουμε για το ρατσισμό»), όπου τίθεται ως ζητούμενο η εξοικείωση των μαθητών με το δυναμικό χαρακτήρα της γραφής, τις διαδοχικές αναγνώσεις και γραφές, τους πειραματισμούς και τις εναλλακτικές εκδοχές έως ότου το κείμενο αποκτήσει ανακοινώσιμο χαρακτήρα. Στο παρόν σενάριο η διαδικασία της διόρθωσης τίθεται υπό διαπραγμάτευση, στο πλαίσιο της ομάδας αρχικά και της ολομέλειας στη συνέχεια, και ειδικότερα τα ζητήματα-κριτήρια: α) ως ποιο βαθμό και με ποιο τρόπο προσπάθησα να αξιοποιήσω/ενσωματώσω πληροφορίες από τις πηγές που είχα στη διάθεσή μου; β) πώς οργάνωσα τις πληροφορίες μου σε επίπεδο παραγράφων; γ) είναι πειστικό το κείμενό μου και κατάλληλο για τη ζητούμενη επικοινωνιακή περίσταση;

Το σενάριο υιοθετεί, επίσης, κονστρουκτιβιστικού τύπου μαθησιακές διαδικασίες. Η διαπραγμάτευση των σχετικών με την αναθεώρηση και βελτίωση των μαθητικών κειμένων, είτε στο πλαίσιο της ομάδας είτε στο πλαίσιο της ολομέλειας, γίνεται με σκοπό να επανεξετάσουν οι μαθητές τις αναπαραστάσεις τους για το δυναμικό χαρακτήρα της γραφής, να συμμετάσχουν ενεργά στη διαδικασία της διόρθωσης και να εξοικειωθούν με μεταγνωστικές και μεταγλωσσικές διαδικασίες πάνω στα κείμενά τους, διαμορφώνοντας έτσι μια σαφέστερη εικόνα για τον εαυτό τους, ως υποκειμένων που μαθαίνουν και γράφουν.

Οι ΤΠΕ, ειδικότερα ο επεξεργαστής κειμένου και το διαδίκτυο, αξιοποιούνται ως μέσα πρακτικής γραμματισμού και στις τρεις φάσεις της συγγραφικής διαδικασίας (προετοιμασία, συγγραφή, διόρθωση-αναθεώρηση). Το συνοδευτικό διαδικτυακό υλικό και η αξιοποίησή του κατά τη φάση της προετοιμασίας παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές να εξοικειωθούν με πιο απαιτητικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού, όπως είναι η ανάγνωση, η αξιολόγηση και η δημιουργική ανασύνθεση της πληροφορίας, πρακτικές που συνήθως απουσιάζουν από το ρεπερτόριο των μαθητών, αλλά είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διαμόρφωση της εγγράμματης ταυτότητάς τους (Κουτσογιάννης 2007).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Η εξοικείωση των μαθητών με τα καλλιτεχνικά δρώμενα και έργα, η βιωματική προσέγγισή τους, η αναγκαιότητα ή μη της διδασκαλίας της τέχνης στο σχολείο και οι τρόποι διδασκαλίας της είναι ζητήματα που σχετίζονται με τον κόσμο των μαθητών μας, γιατί, όπως διαπιστώνουμε συχνά, ενώ έχουν την ανάγκη να εκφραστούν δημιουργικά και πρωτότυπα, η σχολική πραγματικότητα με τον ωφελμιστικό και χρησιμοθηρικό χαρακτήρα που έχει αποκτήσει ιδιαίτερα στο Λύκειο, είτε υποβαθμίζει είτε υπονομεύσει, είτε ματαιώνει αυτή την ανάγκη. Το πρόβλημα δεν

αφορά μόνο στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα· συνδέεται προφανώς με το γενικότερο κλίμα της υποβάθμισης των ανθρωπιστικών σπουδών έναντι των τεχνοκρατικών, που παρατηρείται στο δυτικό κόσμο. Προσκαλώντας και προκαλώντας τους μαθητές να εκφέρουν λόγο για το θέμα αυτό, αναμένουμε:

- Να εκθέσουν τις εμπειρίες τους για τη σχέση που έχουν αναπτύξει με τις διάφορες μορφές τέχνης, ιδιαίτερα στο χώρο του σχολείου.
- Να προβληματιστούν για τη σημασία-αναγκαιότητα της τέχνης στη δική τους καθημερινότητα, στο πλαίσιο της σχολικής και εξωσχολικής ζωής.
- Να διαμορφώσουν και να εκφράσουν την προσωπική τους άποψη σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές καλούνται να οργανώσουν τα δικά τους κείμενα, αξιοποιώντας τις εμπειρίες τους αλλά και σχετικά κείμενα. Το είδος κειμένου και ο αποδέκτης καθορίζουν τις επιλογές τους σε επίπεδο μικρο και μακροδομής. Επομένως, οι σχετικοί με τη γλώσσα στόχοι είναι:

- Να αξιοποιήσουν τα όσα έμαθαν στην ενότητα Σημειώσεις-Περίληψη κατά τη φάση προετοιμασίας και επεξεργασίας των πηγών τους, κρατώντας σημειώσεις και συνθέτοντας το διάγραμμα των κειμένων τους. Μέσω αυτής της διαδικασίας, αναμένουμε ότι θα ασκηθούν στην αφαιρετική διαδικασία και στην επισήμανση του σημαντικού με τρόπο που έχει νόημα για τους ίδιους, εφόσον το υλικό αυτό θα το αξιοποιήσουν για τη σύνθεση των δικών τους κειμένων.
- Να συνθέσουν και οργανώσουν την επιχειρηματολογία τους, καθώς και να προσαρμόσουν το ύφος τους ανάλογα με την κατάσταση επικοινωνίας (ρόλος ομιλητή/γράφοντος, αποδέκτες, είδος κειμένου).

- Να αναπτύξουν δεξιότητες και στρατηγικές μεταγνωστικού τύπου πάνω στα γραφόμενά τους και να εξοικειωθούν με το παλίνδρομο και δυναμικό χαρακτήρα της γραφής.

Γραμματισμοί

Η ευρύτατη διάδοση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού και η ρευστότητα των ψηφιακών περιβαλλόντων ενθαρρύνει τους πειραματισμούς, τις αναθεωρήσεις, τις εναλλακτικές γραφές και τον αναστοχασμό πάνω στο αρχικό κείμενο. Αξιοποιώντας τα δεδομένα αυτά κατά τις φάσεις συγγραφής και διόρθωσης, αναμένουμε από τους μαθητές:

- Να ασκηθούν στο περιβάλλον του επεξεργαστή κειμένου, αξιοποιώντας τον ως μέσο πρακτικής γραμματισμού.
- Να εξοικειωθούν με το δυναμικό χαρακτήρα της γραφής και διόρθωσης, πειραματιζόμενοι με επάλληλες γραφές, μετατροπές, προσθαφαιρέσεις και βελτιώσεις του αρχικού κειμένου.
- Να αναγνώσουν δημιουργικά και κριτικά πολυτροπικά κείμενα, αξιοποιώντας τα για την παραγωγή των δικών τους κειμένων.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν τον δικό τους λόγο σχετικά με τη διδασκαλία της τέχνης στο σχολείο, τη σημασία, τις μορφές και τους τρόπους της αισθητικής αγωγής. Το μαθησιακό υλικό, που αφορά εδώ στους τρόπους σύνθεσης και αναθεώρησης-βελτίωσης των κειμένων τους, οικοδομείται σταδιακά στο πλαίσιο της ολομέλειας. Μια τέτοια προσέγγιση υπαγορεύει στόχους όπως:

- Να ασκηθούν με διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης εκφέροντας τεκμηριωμένο λόγο βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία αποτέλεσε σχετικός θεματικός κύκλος στο σχολικό εγχειρίδιο (Έκφραση-Έκθεση, β' τεύχος, σ. 186). Επιπλέον, επειδή η σχολική χρονιά έφτανε στο τέλος της, σκεφτήκαμε ότι θα ήταν χρήσιμο να καταθέσουν οι μαθητές προτάσεις για μια πιο στενή και βιωματική εξοικείωση με την τέχνη στο πλαίσιο των σχολικών πρακτικών. Οι προτάσεις θα μπορούσαν να πάρουν τη μορφή ενός συγκροτημένου κειμένου, μιας γραπτής εισήγησης για παράδειγμα, που θα κατατεθεί στο σύλλογο των καθηγητών ενόψει του προγραμματισμού για την επόμενη σχολική χρονιά. Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησε το ζωηρό ενδιαφέρον των μαθητών του σχολείου για καλλιτεχνικές δράσεις· αρκετές πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς εκτός σχολικού χρόνου, αλλά στον χώρο του σχολείου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο αξιοποιεί α) τα θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση του σχολικού εγχειριδίου σχετικά με την τέχνη που εντάσσονται στην ενότητα *Παρουσίαση-Κριτική* και β) τα σχετικά με τη διαδικασία των γραπτών σημειώσεων και του διαγράμματος που αποτελούν μέρος της ενότητας *Σημειώσεις-Περίληψη*. Αυτά όσον αφορά στον κύκλο του τυπικού σχολικού γραμματισμού. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, εκδηλώσεις και δράσεις του ημιτυπικού και άτυπου σχολικού γραμματισμού μπορούν να συνδεθούν με την παραγωγή λόγου για τη διδασκαλία και οικείωση με την τέχνη.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν, καταρχάς, ως μέσα πρακτικής γραμματισμού για τη δημιουργία των κειμένων των μαθητών στο περιβάλλον του επεξεργαστή και την εξοικείωσή τους με το δυναμικό χαρακτήρα της γραφής (Κουτσογιάννης 1998). Κατά δεύτερον, στο wiki της τάξης αναρτήθηκαν κείμενα-πηγές σχετικά με το θέμα,

προς διάθεση των μελών της κοινότητας και ως αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό (Collis & Moonen 2005· Μπαλά κ. ά. 2011).

Κείμενα

Μελέτη του δικτύου Ευρυδίκη για την αισθητική αγωγή στην εκπαίδευση.

Κουμίδου, Α. Για-τι Θέατρο;

Μουστάρδα, Ρ. & Κ. Πενέκελης. 2010. Το αγαθό της μουσικής στην εκπαίδευση και το μάθημα της μουσικής αγωγής στο δημοτικό σχολείο. *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 14.

[Η διδασκαλία της τέχνης](#): Άρθρο στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας *Το Βήμα*.

[Για την καλλιτεχνική διδασκαλία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης](#): Ανακοίνωση στην ιστοσελίδα της Ένωσης Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.

[Η σημασία της καλλιτεχνικής αγωγής στην ανάπτυξη των παιδιών](#): Άρθρο σε ηλεκτρονική εφημερίδα. (*Πατμακά Χρονικά*)

[Τέχνη και σχολείο](#): Εκπαιδευτικό άρθρο σε ιστοσελίδα.

[Με τον παλμό του πολιτισμού για ένα ζωντανό σχολείο](#): Προτάσεις για τη διδασκαλία της τέχνης στο πλαίσιο του 2^{ου} Συμποσίου της ΠΕΕΠΟΘΕ.

[Πάμε σινεμά](#): Ιστοσελίδα του ομότιτλου προγράμματος.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση: 15/04/2013: εισαγωγή-προετοιμασία στο εργαστήριο πληροφορικής (μία διδακτική ώρα, ολομέλεια): Η ώρα διατέθηκε για την ενημέρωση των μαθητών σχετικά με την ιδέα και τους στόχους του σεναρίου. Αρχικά, έθεσα το ερώτημα-αφορμή για την ανάπτυξη του σχετικού προβληματισμού: «καταθέστε την εμπειρία σας για τη διδασκαλία της τέχνης στο σχολείο, τις ευκαιρίες που είχατε/έχετε στο σχολείο για να οικοδομήσετε μια βιωματική σχέση με κάποια ή κάποιες μορφές τέχνης και τους τρόπους μέσω των οποίων αναπτύξατε/αναπτύσσετε τη σχέση αυτή». Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη συζήτηση και κατέθεσαν τις εμπειρίες τους από το σύνολο της σχολικής ζωής. Οι περισσότεροι παρατήρησαν ότι, αν και η εξοικειώσή τους με κάποιες μορφές τέχνης είχε την αφετηρία της στο δημοτικό

σχολείο, ωστόσο οι δράσεις δεν ξέφευγαν από τις συνήθειες και κοινότητες πρακτικές (ζωγραφική και χορωδία) και εξέφρασαν παράπονα για τις ελάχιστες ευκαιρίες που τους παρείχε το σχολείο για μια πιο ουσιαστική και δημιουργική ενασχόληση με την τέχνη. Ευχάριστη έκπληξη ήταν ότι οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να μιλήσουν για την προσωπική τους (εξωσχολική) ενασχόληση με μορφές τέχνης (μουσική, ποίηση, χορός, φωτογραφία, κόμικς) και να οραματιστούν προς στιγμή ένα σχολείο που θα τους έδινε ευκαιρίες να εκφραστούν δημιουργικά ανάλογα με τα talenta και τα ενδιαφέροντά τους.

Το κλίμα είχε διαμορφωθεί για να περάσουμε στο επόμενο βήμα που αφορούσε στο θέμα και το είδος του παραγόμενου κειμένου. Οι μαθητές θεώρησαν ότι μπορούσαν να ανταποκριθούν στο είδος της γραπτής εισήγησης, αλλά, συνηθισμένοι από τις φροντιστηριακού τύπου πρακτικές, ζήτησαν να διαμορφώσουμε ένα σχεδιάγραμμα για να το συμβουλευτούν κατά τη συγγραφή των κειμένων τους. Τους εξήγησα ότι ένας από τους στόχους της δραστηριότητας ήταν να ξεφύγουν από τη λογική του έτοιμου σχεδιαγράμματος και να προσπαθήσουν να προετοιμάσουν το κείμενό τους, μελετώντας συναφείς πηγές, κρατώντας σημειώσεις, επιλέγοντας τις κατάλληλες πληροφορίες και εκπονώντας το δικό τους προσωπικό σχεδιάγραμμα. Τους έδειξα το υλικό αυτό που είχα αναρτήσει σε [ειδική σελίδα](#) στο wiki, το οποίο μπορούσαν να επεξεργαστούν στη διάρκεια μιας εβδομάδας μέχρι το επόμενο δίωρο. Στο σημείο αυτό υπήρξαν οι αναμενόμενες αντιδράσεις από κάποιους μαθητές που επικαλέστηκαν το βεβαρυμένο εξωσχολικό τους πρόγραμμα. Προσπάθησα να διασκεδάσω τις αντιδράσεις αυτές προβάλλοντας τα πολλαπλά οφέλη από τη διαδικασία αυτή και επικαλούμενη, με τη σειρά μου, τη σχετική ενότητα του σχολικού εγχειριδίου (*Σημειώσεις-Περίληψη*) αλλά και το γεγονός ότι εξοικειωθήκαμε με τέτοιες πρακτικές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Συμφωνήσαμε, τέλος, ότι μπορούν να φέρουν τις σημειώσεις και τα σχεδιαγράμματα στην επόμενη φάση (συγγραφική) και να μου τα παραδώσουν μαζί με τις εισηγήσεις τους.

Β' φάση: 22/04/2013: παραγωγή κειμένων στο εργαστήριο της πληροφορικής (2 ώρες, ατομική εργασία)

Το επόμενο δίωρο διατέθηκε για την παραγωγή των κειμένων. Το δυναμικό του τμήματος είναι 20 μαθητές και οι διαθέσιμοι υπολογιστές στο εργαστήριο 12. Έτσι, 12 από τους 20 μαθητές, όσοι είχαν μεγαλύτερη άνεση στην πληκτρολόγηση, έγραψαν τα κείμενά τους στον επεξεργαστή και οι υπόλοιποι στα τετράδιά τους.

Το θέμα και κειμενικό είδος στο οποίο κλήθηκαν να ανταποκριθούν είναι: «Αν πιστεύετε ότι η εξοικείωση με την τέχνη αποτελεί έναν βασικό σκοπό της εκπαίδευσης, να τεκμηριώσετε την άποψή σας και να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για μια ουσιαστικότερη συμβολή του σχολείου στο θέμα αυτό. Έπειτα, να υποβάλετε γραπτά τις προτάσεις σας στον Σύλλογο των καθηγητών, στο πλαίσιο του προγραμματισμού δράσεων για την επόμενη σχολική χρονιά. Εννοείται ότι στην περίπτωση αυτή θα χρησιμοποιήσετε το κατάλληλο ύφος και την κατάλληλη γλωσσική ποικιλία (όριο λέξεων: 400)» (βλ. και [Φύλλο Εργασίας](#)).

Επιπλέον, οι μαθητές είχαν στη διάθεσή τους [φύλλο αξιολόγησης](#), το οποίο μπορούσαν να συμβουλευόνται κατά τη διάρκεια της συγγραφής και το οποίο θα συμπλήρωναν με το πέρας της διαδικασίας και θα παρέδιδαν μαζί με το κείμενό τους και το υλικό των σημειώσεων. Τονίστηκε από τη μεριά μου ότι η προσαρμογή του λόγου στην περίπτωση επικοινωνίας σχετίζεται με: α) το είδος και το εύρος των πληροφοριών, β) την οργάνωση αυτών όχι μόνο σε προτασιακό/συντακτικό επίπεδο αλλά και σε σχέση με τη γραμματική που υπαγορεύει το αντίστοιχο κειμενικό είδος, γ) την επιλογή λεξιλογίου και ύφους σε σχέση με την ιδιότητα του γράφοντος, τους αποδέκτες και το σκοπό.

Ο υπολογιστής στη φάση αυτή αξιοποιήθηκε ως μέσο πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές που έγραφαν στον επεξεργαστή, σε σύγκριση με τους συμμαθητές τους που έγραφαν στο τετράδιο, είχαν μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τον χειρισμό του κειμένου. Μπορούσαν να τροποποιούν, να πειραματίζονται, να

δοκιμάζουν εναλλακτικές διατυπώσεις, χωρίς να «φορτώνουν» το κείμενο με σημειώσεις, αστερίσκους, διαγραφές και μουντζούρες. Για την αποθήκευση των κειμένων είχα δημιουργήσει σχετικό φάκελο στον server, ορατό στην επιφάνεια εργασίας των υπολογιστών, στον οποίο οι μαθητές αποθήκευσαν το κείμενο με το όνομά τους.

Τα παιδιά εργάστηκαν χωρίς προβλήματα και χρειάστηκε να παρέμβω ελάχιστες φορές, κυρίως για ερωτήματα που αφορούσαν τη σύνταξη, τη διατύπωση και την ορθογραφία. Παρατήρησα ότι αρκετοί μαθητές δεν είχαν ασχοληθεί με την προετοιμασία του κειμένου, όπως είχαμε συμφωνήσει στην εισαγωγική φάση, με αποτέλεσμα να ανοίγουν εκείνη την ώρα το wiki και να διαβάζουν τα κείμενα. Παρακολουθώντας διακριτικά τις ενέργειές τους, διαπίστωσα ότι οι περισσότεροι από αυτούς μετέφεραν με copy-paste στο αρχείο Word, που είχαν ανοίξει, αποσπάσματα από τα κείμενα, τα οποία ενσωμάτωσαν, άλλοι πιο δημιουργικά και άλλοι λιγότερο, στα δικά τους. Οι μαθητές που είχαν προετοιμάσει το υλικό τους εργάστηκαν και ολοκλήρωσαν με μεγαλύτερη ευκολία, έχοντας χρόνο και ευκαιρία να διαβάσουν περισσότερες φορές το κείμενό τους και να το βελτιώσουν προτού το παραδώσουν.

Γ' φάση: 13/05/2013: διόρθωση σε ομάδες, παρουσίαση και αναθεώρηση των κειμένων στην ολομέλεια, συμπεράσματα: εργαστήριο πληροφορικής και προβολικό (2 ώρες): Με την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης παρέλαβα προς διόρθωση τα κείμενα των μαθητών. Για τα κείμενα που παρέλαβα σε ηλεκτρονική μορφή δημιούργησα αντίγραφα, στα οποία συμπλήρωσα τις παρατηρήσεις και τα σχόλιά μου. Το ίδιο έκανα και με τα χειρόγραφα κείμενα· τα φωτοτύπησα και έκανα τις διορθώσεις στα φωτοτυπημένα αντίγραφα. Όταν το επόμενο δίωρο (μεσολάβησαν οι διακοπές του Πάσχα) μπήκαμε στο εργαστήριο, σχηματίστηκαν, όπως είχε συμφωνηθεί στην αρχική φάση, διμελείς ομάδες στο πλαίσιο των οποίων έγινε ανταλλαγή των κειμένων, με σκοπό ο κάθε μαθητής να διαβάσει και διορθώσει το κείμενο του παρτενέρ του. Οι δώδεκα μαθητές που είχαν εργαστεί στον επεξεργαστή

κατά την προηγούμενη φάση αντάλλαξαν τα κείμενα μεταξύ τους, ανά ζευγάρια, ώστε να γίνει ηλεκτρονικά και η διόρθωση. Ανάλογα ζευγάρια και ανταλλαγή των κειμένων έγινε και με τους μαθητές που είχαν εργαστεί χειρόγραφα.

Έτσι, η πρώτη ώρα από το δίωρο αυτό διατέθηκε για την ετεροαξιολόγηση. Οι μαθητές εργάστηκαν χωρίς να έχουν στη διάθεσή τους τις δικές μου διορθώσεις. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς είχαν την ευκαιρία να εμπλακούν σε διαδικασίες ετεροαξιολόγησης, συζητώντας για τα κείμενα των συμμαθητών τους και εκφράζοντας σχόλια και παρατηρήσεις· είχαν επομένως μια σχετική εμπειρία. Το νέο στην περίπτωση αυτή ήταν ότι κλήθηκαν να εργαστούν με πιο συστηματικό τρόπο, καταγράφοντας τις παρατηρήσεις και τα σχόλιά τους και προτείνοντας εναλλακτικές διατυπώσεις στα κείμενα των συμμαθητών τους.

Πέντε λεπτά πριν κτυπήσει το κουδούνι της πρώτης ώρας, συγκέντρωσα τα διορθωμένα κείμενα, διέτρεξα με συντομία τις παρατηρήσεις των μαθητών στα ηλεκτρονικά κείμενα και επέλεξα ένα από αυτά για την παρουσίαση και συζήτηση στην ολομέλεια κατά την επόμενη ώρα, το οποίο έκρινα ότι μπορούσε να προκαλέσει το κατάλληλο εφελτήριο για τη συζήτησή μας. Ο μαθητής που έγραψε το κείμενο έδωσε τη συγκατάθεσή του για την παρουσίαση. Το κείμενο σε ηλεκτρονική μορφή μας επέτρεψε να δούμε τα σχόλια του συμμαθητή και να τα θέσουμε υπό διαπραγμάτευση και, κυρίως, επέτρεψε στον συγγραφέα του κειμένου να κάνει επί τόπου τις μετατροπές, βελτιώσεις που πρόεκυψαν από τη συζήτηση.

Το κείμενο που παρουσιάστηκε στην ολομέλεια:

Αγαπητοί καθηγητές μας,

Η τέχνη, ως γνωστόν, αποτελεί μια μορφή έκφρασης απόψεων, συναισθημάτων, εσωτερικών καταστάσεων αλλά και ανεκπλήρωτων πόθων. Βασίζεται στην εμπειρία και στη δεξιοτέχνη. Άλλοι γέννιούνται με το ιδιαίτερο αυτό χάρισμα και άλλοι το αποκτούν κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Θα μπορούμε κάλλιστα να παρομοιάσουμε την τέχνη με το φως που δίνει νόημα και χρώμα στα μουντά και ασπρόμαυρα πλαίσια της καθημερινότητας. Το σχολείο, λοιπόν, σαν κέντρο εκπαίδευσης των ανθρώπων του μέλλοντος, οφείλει να μεταβιβάσει στα παιδιά αυτό το φως.

Η συμβολή του ελληνικού σχολείου στη διδασκαλία της τέχνης είναι το λιγότερο ανεπαρκής. Αν και υφίστανται υποτυπώδη μαθήματα στην πρωτοβάθμια και αλλά και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν εστιάζουν απόλυτα στην μεταλαμπάδευση της αγάπης για την προσωπική έκφραση αλλά στην επιφανειακή, στεγνή και πολλές φορές άσκοπη πληροφόρηση για τους κανόνες και τα είδη της τέχνης, τα οποία πολλά παιδιά έχουν είδη διδαχτεί από κάποιο άλλο μάθημα ενδοσχολικό ή εξωσχολικό. Αυτό οδηγεί επίσης και στην αναμενόμενη έλλειψη ενδιαφέροντος από το μέρος των μαθητών. Η τέχνη πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία με σεβασμό και σοβαρότητα, ώστε να μυήσει τους μαθητευομένους στο φανταστικό κόσμο της. Τα παιδιά χρειάζεται να μάθουν να αναγνωρίζουν το ωραίο. Να αποκτήσουν δηλαδή κριτική αντίληψη.

Για την επαρκή διδασκαλία της τέχνης στα σχολεία δεν αρκεί μόνο η επιφανειακή μετάδοση πληροφοριών πάνω σε αυτό το θέμα. Σύμφωνα με τα αρχαία πρότυπα, τα οποία αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα εκπαιδευτικά συστήματα όλου του κόσμου, τα παιδιά μαζί με την εξάσκηση στις επιστήμες, στο λόγο αλλά και στο σώμα χρειάζεται να εξασκηθούν και στην τέχνη. Το σχολείο μας θα μπορούσε να καινοτομήσει με την μηνιαία επίσκεψη σε μουσεία τέχνης, ατελιέ καλλιτεχνών αλλά και εκθέσεις έργων τέχνης. Μια άλλη πρόταση είναι η πρόσκληση σε συγγραφείς και καλλιτέχνες στις σχολικές εγκαταστάσεις για μια ομιλία για το έργο και τη σταδιοδρομία τους. Ακόμη δεν πρέπει να λείπει η πρακτική εξάσκηση από τους ίδιους τους μαθητές. Η τέχνη συνδέεται άρρηκτα με την προσωπική έκφραση. Επίσης θα ήταν εφικτό να διοργανώνονται σχολικές παραστάσεις με συγκεκριμένη θεατρική ομάδα. Οι μαθητές δεν πρέπει να αποτελούν απλά δέκτες πληροφοριών. Άψυχα αντικείμενα στα οποία προσκρούονται και σπάζουν λέξεις χωρίς ενδιαφέρον. Ας μην ξεχνάμε ότι η τέχνη είναι και ψυχαγωγία.

Η τέχνη αποτελεί μια πύλη προς μια άλλη διάσταση. Ένα κόσμο φαντασίας και δημιουργικότητας. Ελευθερίας και αρμονίας. Είναι ένας κόσμος όπου τα όνειρα βρίσκουν τόπο, αποκτούν σάρκα και οστά και ζωντανεύουν. Είναι έγκλημα να στερούμε τα παιδιά από αυτό τον κόσμο. Η τέχνη θα βοηθήσει τους μελλοντικούς ανθρώπους στην βελτίωση της κοινωνίας. Μέσα από αυτήν, θα αναπτύξουν την κριτική αντίληψη. Θα εκφράσουν τις απόψεις τους με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Εξάλλου όπως ανέφερε κάποτε και ο Ένγκελ Ντέγκας, «τέχνη δεν είναι αυτό που βλέπεις, αλλά αυτό που κάνεις τους άλλους να δουν».

Ευχαριστώ για το χρόνο σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εδώ με τις διορθώσεις του συμμαθητή:

Αγαπητοί καθηγητές μας,

Η τέχνη, ως γνωστόν, αποτελεί μια μορφή έκφρασης απόψεων, συναισθημάτων, εσωτερικών καταστάσεων αλλά και ανεκπλήρωτων πόθων. Βασίζεται στην εμπειρία και στη δεξιοτέχνη. Άλλοι **γεννιούνται** με το ιδιαίτερο αυτό χάρισμα και άλλοι το αποκτούν κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Θα **μπορούσαμε** κάλλιστα να παρομοιάσουμε την τέχνη με το φως που δίνει νόημα και χρώμα **στα-στις-μηνυτά-μουντές** και **απερόμωρα-ασπρόμωρα-φλαίσιμα-πλευρές** της καθημερινότητας. Το σχολείο, λοιπόν, σαν κέντρο εκπαίδευσης των ανθρώπων του μέλλοντος, οφείλει να μεταβιβάσει στα παιδιά αυτό το φως.

Η συμβολή του ελληνικού σχολείου στη διδασκαλία της τέχνης είναι το λιγότερο ανεπαρκής. **Αν** και υφίστανται υποτιμώδη μαθήματα στην πρωτοβάθμια και **αλλά** στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν εστιάζουν απόλυτα στην μεταλαμπάδευσή της αγάπης για την προσωπική έκφραση αλλά στην επιφανειακή, στεγνή και πολλές φορές άσκοπη πληροφόρηση για τους κανόνες και τα είδη της τέχνης, τα οποία πολλά παιδιά έχουν **είδη-ήδη** διδάχθει από κάποιο άλλο μάθημα ενδοσχολικό ή εξωσχολικό. **Αυτό** οδηγεί επίσης **και** στην αναμενόμενη έλλειψη ενδιαφέροντος από το μέρος των μαθητών. Η τέχνη πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία με σεβασμό και σοβαρότητα, ώστε να μυήσει τους μαθητευομένους στο φανταστικό κόσμο της. Τα παιδιά χρειάζεται να μάθουν να αναγνωρίζουν το ωραίο. Να αποκτήσουν δηλαδή κριτική αντίληψη.

Για την επαρκή διδασκαλία της τέχνης στα σχολεία δεν αρκεί μόνο η επιφανειακή μετάδοση πληροφοριών πάνω σε αυτό το θέμα. Σύμφωνα με τα αρχαία πρότυπα, τα οποία αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα εκπαιδευτικά συστήματα όλου του κόσμου, τα παιδιά μαζί με την εξάσκηση στις επιστήμες, στο λόγο αλλά και στο σώμα, χρειάζεται να εξασκηθούν και στην τέχνη. Το σχολείο μας θα μπορούσε να καινοτομήσει με την μηνιαία επίσκεψη σε μουσεία τέχνης, ατελιέ καλλιτεχνών αλλά και εκθέσεις έργων τέχνης. Μια άλλη πρόταση είναι η πρόσκληση **σε** **συγγραφείς-συγγραφέων** και **καλλιτέχνες-καλλιτεχνών** στις σχολικές εγκαταστάσεις για **μια-ομιλία-μιλήσουν** για το έργο και τη σταδιοδρομία τους. Ακόμη δεν πρέπει να λείπει η πρακτική εξάσκηση από τους ίδιους τους μαθητές. Η τέχνη συνδέεται άρρηκτα με την προσωπική έκφραση. Επίσης θα ήταν εφικτό να διοργανώνονται σχολικές παραστάσεις με συγκεκριμένη θεατρική ομάδα. Οι μαθητές δεν πρέπει να αποτελούν απλά δεκτές πληροφοριών. Άψυχα αντικείμενα στα οποία προσκορούνται **και** σπάζουν λέξεις χωρίς ενδιαφέρον. **Ας** μην ξεχνάμε ότι η τέχνη είναι και ψυχαγωγία.

Η τέχνη αποτελεί μια πύλη προς μια άλλη διάσταση. Ένα κόσμο φαντασίας και δημιουργικότητας. Ελευθερίας και αρμονίας. Είναι ένας κόσμος όπου τα όνειρα βρίσκουν τόπο, αποκτούν σάρκα και οστά και ζωντανεύουν. Είναι έγκλημα να στερούμε **στα** παιδιά από αυτό τον κόσμο. Η τέχνη θα βοηθήσει τους **νεότερους** ανθρώπους στην βελτίωση της κοινωνίας. **Μέσα** από αυτήν, θα αναπτύξουν την κριτική αντίληψη. **Θα** εκφράσουν τις απόψεις τους με το δικό τους **ξεχωριστό** τρόπο. Εξάλλου όπως ανέφερε κάποτε και ο Εντγκαρ Ντέγκακ, «τέχνη δεν είναι αυτό που βλέπεις, αλλά αυτό που κάνεις τους άλλους να δουν».

Ευχαριστώ για το χρόνο σας.

Ξεκινήσαμε με την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα της εισαγωγικής παραγράφου. Τα παιδιά θεώρησαν ότι υπηρετεί τον στόχο της, να εισαγάγει στο θέμα, είναι σωστά δομημένη και ως προς το ύψος ανταποκρίνεται στη συγκεκριμένη περίπτωση. Σταθήκαμε στη συνέχεια στην προτεινόμενη αλλαγή: η αρχική διατύπωση

Μορφοποιήθηκε: Ελληνικά (Ελλάδας)

Σχόλιο [u 1]: Αγαπημένη Κλήμη, σε αυτό το σημείο το κείμενο είναι δυσνόητο. Επιπλέον δεν μπορεί να καταλάβω την ουσία αυτού που θέλεις να πεις διότι είναι άμφορα στις λέξεις και όχι σε κείμενο!

Σχόλιο [u 2]: Αυτό το σημείο θαρρώ πως είναι ασύστατο!

Σχόλιο [u 3]: Αυτό το έχει αναφέρει πιο πάνω. Δεν χρειάζεται να επαναλαμβάνεται.

ήταν: «Θα μπορούμε κάλλιστα να παρομοιάσουμε την τέχνη με το φως που δίνει νόημα και χρώμα στα μουντά και ασπρόμαυρα πλαίσια της καθημερινότητας». Και η προτεινόμενη: «Θα μπορούσαμε κάλλιστα να παρομοιάσουμε την τέχνη με το φως που δίνει νόημα και χρώμα στις μουντές και ασπρόμαυρες πλευρές της καθημερινότητας». Τα παιδιά συμφώνησαν ότι οι προτεινόμενες αλλαγές είναι εύστοχες και γραμματικά ορθότερες. Οι φράσεις «μπορούμε» ή «θα μπορούσαμε» είναι γραμματικά ορθές, γιατί προσθέτουν στη διατύπωση τη δυνητική χροιά σε σχέση με το «θα μπορούμε». Επίσης, η έκφραση «στις μουντές και ασπρόμαυρες πλευρές της καθημερινότητας» θεωρήθηκε από τους περισσότερους ότι αποδίδει καλύτερα το νόημα της μεταφοράς για τον ρόλο της τέχνης στην ανθρώπινη ζωή.

Σχετικά με τη δεύτερη παράγραφο, τα σχόλια ήταν θετικά για την οργάνωσή της, ενώ διαφιλονικούμενες απόψεις προκάλεσε το σχόλιο του διορθωτή-μαθητή για το απόσπασμα: «Αν και υφίστανται υποτυπώδη μαθήματα στην πρωτοβάθμια και αλλά και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν εστιάζουν απόλυτα στην μεταλαμπάδευση της αγάπης για την προσωπική έκφραση αλλά στην επιφανειακή, στεγνή και πολλές φορές άσκοπη πληροφόρηση για τους κανόνες και τα είδη της τέχνης, τα οποία πολλά παιδιά έχουν ήδη διδαχτεί από κάποιο άλλο μάθημα ενδοσχολικό ή εξωσχολικό». Σύμφωνα με το σχόλιο, στο απόσπασμα αυτό δίνεται έμφαση όχι τόσο στην ουσία του νοήματος, αλλά στις λέξεις. Πολλοί μαθητές συμφώνησαν ότι το ύφος είναι επιτηδευμένο, αλλά υπήρξαν και κάποιοι που διαφώνησαν θεωρώντας προφανώς ότι έπρεπε να υπερασπιστούν τον συμμαθητή τους. Στο σημείο αυτό τους υπενθύμισα ότι η διαδικασία της διόρθωσης στο πλαίσιο της ολομέλειας δε γίνεται για να «τιμωρηθεί» κάποιος, αλλά για να συζητηθούν τέτοια αμφιλεγόμενα σημεία που εμφανίζονται, άλλωστε, συχνά στα κείμενά τους. Ρωτώντας τους ποιες φράσεις κατά τη γνώμη τους θα μπορούσαν να αποδώσουν το νόημα με λιγότερο επιτηδευμένο τρόπο, καταλήξαμε ότι θα μπορούσαν να τροποποιηθούν οι εξής: «υφίστανται υποτυπώδη μαθήματα», «δεν εστιάζουν απόλυτα στη μεταλαμπάδευση της αγάπης» και να αντικατασταθούν από «διδάσκονται, ίσως

υποτυπωδώς, βασικά καλλιτεχνικά μαθήματα» και «δεν αποσκοπούν στην καλλιέργεια της αγάπης». Συζητήσαμε, επίσης, τη διαφορά ανάμεσα στα ομόηχα «είδη» και «ήδη» και αιτιολογήσαμε την ορθή γραμματικά επιλογή.

Όσον αφορά στην τρίτη παράγραφο, σταθήκαμε πρώτα στις επισημάνσεις του διορθωτή-μαθητή. Η πρόταση να αντικατασταθεί η φράση «η πρόσκληση σε συγγραφείς και καλλιτέχνες στις σχολικές εγκαταστάσεις για μια ομιλία για το έργο και τη σταδιοδρομία τους» από τη φράση «η πρόσκληση συγγραφέων και καλλιτεχνών στις σχολικές εγκαταστάσεις για να μιλήσουν για το έργο και τη σταδιοδρομία τους» έγινε ομόφωνα αποδεκτή. Συζήτηση προκάλεσε και το σχόλιο του διορθωτή για την πρόταση «Άψυχα αντικείμενα στα οποία προσκρούονται και σπάζουν λέξεις χωρίς ενδιαφέρον», με το οποίο έκρινε την πρόταση ασύντακτη. Εδώ τα παιδιά δυσκολεύτηκαν να αποφασίσουν για το ασύντακτο ή μη της πρότασης, τα περισσότερα όμως συμφώνησαν ότι η πρόταση είναι μάλλον δυσνόητη. Ο ίδιος ο μαθητής που την έγραψε χαμογέλασε, λέγοντας ότι δε θυμόταν τι ακριβώς ήθελε να πει, του άρεσε όμως σαν διατύπωση. Αυτό μας έδωσε την αφορμή να συζητήσουμε μια πάγια τακτική των μαθητών (και όχι μόνο) που αποσκοπεί περισσότερο στον εντυπωσιασμό παρά στην πειθώ.

Στο σημείο αυτό παρενέβην για να ζητήσω τη γνώμη τους για την επιτυχή ή μη λειτουργία της παραγράφου, θυμίζοντας ότι το κείμενο απευθύνεται στον σύλλογο των καθηγητών και έχει ως στόχο, μέσω της συγκεκριμένης παραγράφου, να υποβάλει προτάσεις. Οι περισσότεροι μαθητές θεώρησαν ότι η λειτουργία της παραγράφου ήταν επιτυχής, ανάλογες, εξάλλου, προτάσεις είχαν διατυπώσει στα δικά τους κείμενα. Μια μαθήτρια, ωστόσο, παρατήρησε ότι οι προτάσεις δεν ήταν τόσο καλά επεξεργασμένες, παρέμεναν μάλλον γενικόλογες και δε βοηθούσαν το σύλλογο να σχηματίσει μια πιο σαφή εικόνα για τις επιθυμίες των μαθητών. Έκρινα ότι το σχόλιο ήταν εύστοχο για να μιλήσουμε για την προσαρμογή του λόγου στην επικοινωνιακή περίσταση, η οποία δεν κρίνεται μόνο από εξωτερικά χαρακτηριστικά, την ύπαρξη λ.χ. προσφώνησης ή αποφώνησης, αλλά και από εσωτερικά, όπως είναι η

επιλογή των κατάλληλων για το προοριζόμενο κοινό πληροφοριών. Στην ερώτησή μου πώς θα μπορούσαν οι προτάσεις να αποκτήσουν έναν πιο συγκεκριμένο και προσωπικό (σε σχέση με τα δεδομένα του δικού μας σχολείου) χαρακτήρα, οι περισσότεροι μαθητές αισθάνθηκαν αμήχανοι να απαντήσουν. Από τη σχετική συζήτηση καταλήξαμε πόσο σημαντικός είναι ο συνδυασμός εμπειρίας (παρόλη την ελλιπή βιωματική εξοικείωση με την τέχνη, οι μαθητές του σχολείου μας δεν στερούνται τέτοιων εμπειριών) αλλά και προετοιμασίας του υλικού και όχι απλώς προσφυγής σε έτοιμα σχεδιαγράμματα. Η λήξη της ώρας με το κτύπημα του κουδουνιού δεν μας επέτρεψε να ολοκληρώσουμε και η λήξη της σχολικής χρονιάς δεν μας επέτρεψε να διαθέσουμε περισσότερο χρόνο για να αναπλαισιώσουμε τη συζήτησή μας. Παρόλα αυτά, θεωρώ ότι το δίωρο της τρίτης φάσης έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύξουν, στα μέτρα του δυνατού, με πιο συστηματικό τρόπο μια μορφή αναστοχασμού πάνω στα δικά τους κείμενα και τις πρακτικές της γραφής και της αναθεώρησής τους.

Το κείμενο μετά την αναθεώρηση:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αγαπητοί καθηγητές μας,

Η τέχνη, ως γνωστόν, αποτελεί μια μορφή έκφρασης απόψεων, συναισθημάτων, εσωτερικών καταστάσεων αλλά και ανεκπλήρωτων πόθων. Βασίζεται στην εμπειρία και στη δεξιοτέχνη. Άλλοι γεννιούνται με το ιδιαίτερο αυτό χάρισμα και άλλοι το αποκτούν κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Θα μπορούσαμε κάλλιστα να παρομοιάσουμε την τέχνη με το φως που δίνει νόημα και χρώμα στις μουντές και ασπρόμαυρες πλευρές της καθημερινότητας. Το σχολείο, λοιπόν, σαν κέντρο εκπαίδευσης των ανθρώπων του μέλλοντος, οφείλει να μεταβιβάσει στα παιδιά αυτό το φως.

Η συμβολή του ελληνικού σχολείου στη διδασκαλία της τέχνης είναι το λιγότερο ανεπαρκής. Αν και διδάσκονται, υποτυπώδως έστω, βασικά καλλιτεχνικά μαθήματα στην πρωτοβάθμια και αλλά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δεν αποσκοπούν απόλυτα στην καλλιέργεια της αγάπης για προσωπική έκφραση αλλά στην επιφανειακή, στεγνή και πολλές φορές άσκοπη πληροφόρηση για τους κανόνες και τα είδη της τέχνης, τα οποία πολλά παιδιά έχουν ήδη διδαχτεί από κάποιο άλλο μάθημα ενδοσχολικό ή εξωσχολικό. Αυτό οδηγεί επίσης και στην αναμενόμενη έλλειψη ενδιαφέροντος από μέρους των μαθητών. Η τέχνη πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία με σεβασμό και σοβαρότητα, ώστε να μηήσει τους μαθητευομένους στο φανταστικό κόσμο της. Τα παιδιά χρειάζεται να μάθουν να αναγνωρίζουν το ωραίο. Να αποκτήσουν δηλαδή κριτική αντίληψη.

Για την επαρκή διδασκαλία της τέχνης στα σχολεία δεν αρκεί μόνο η επιφανειακή μετάδοση πληροφοριών πάνω σε αυτό το θέμα. Σύμφωνα με τα αρχαία πρότυπα, τα οποία αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα εκπαιδευτικά συστήματα όλου του κόσμου, τα παιδιά μαζί με την εξάσκηση στις επιστήμες, στο λόγο αλλά και στο σώμα χρειάζεται να εξασκηθούν και στην τέχνη. Το σχολείο μας θα μπορούσε να καινοτομήσει με την μηνιαία επίσκεψη σε μουσεία τέχνης, ατελιέ καλλιτεχνών αλλά και εκθέσεις έργων τέχνης. Μια άλλη πρόταση είναι η πρόσκληση συγγραφέων και καλλιτεχνών στις σχολικές εγκαταστάσεις για να μιλήσουν για το έργο και τη σταδιοδρομία τους. Ακόμη δεν πρέπει να λείπει η πρακτική εξάσκηση από τους ίδιους τους μαθητές. Η τέχνη συνδέεται άρρηκτα με την προσωπική έκφραση. Επίσης θα ήταν εφικτό να διοργανώνονται σχολικές παραστάσεις με συγκεκριμένη θεατρική ομάδα. Οι μαθητές δεν πρέπει να αποτελούν απλά δέκτες πληροφοριών. Άψυχα αντικείμενα στα οποία προσκρούονται και σπάζουν λέξεις χωρίς ενδιαφέρον. Ας μην ξεχνάμε ότι η τέχνη είναι και ψυχαγωγία.

Η τέχνη αποτελεί μια πύλη προς μια άλλη διάσταση. Ένα κόσμο φαντασίας και δημιουργικότητας. Ελευθερίας και αρμονίας. Είναι ένας κόσμος όπου τα όνειρα βρίσκουν τόπο, αποκτούν σάρκα και οστά και ζωντανεύουν. Είναι έγκλημα να στερούμε στα παιδιά από αυτό τον κόσμο. Η τέχνη θα βοηθήσει τους νεότερους ανθρώπους στην βελτίωση της κοινωνίας. Μέσα από αυτήν, θα αναπτύξουν την κριτική αντίληψη. Θα εκφράσουν τις απόψεις τους με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Εξάλλου όπως ανέφερε κάποτε και ο Εντγκαρ Ντεγκάς «τέχνη δεν είναι αυτό που βλέπεις, αλλά αυτό που κάνεις τους άλλους να δουν».

Ευχαριστώ για το χρόνο σας

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 1(Δ) ΤΟΥ Ν. 1566, ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΟΡΙΖΕΙ ΩΣ ΈΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΝΑ ΥΠΟΒΟΗΘΕΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ «ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΝΑ ΣΕΒΟΝΤΑΙ ΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΦΥΛΑΣΣΟΥΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΟΥΝ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ». ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ; ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ, ΩΣΤΕ ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΜΗΠΩΣ «ΕΧΕΙ ΕΞΟΡΙΣΤΕΙ» Η ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΟΠΩΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΜΕΡΙΚΟΙ;

RENE MAGRITTE, GOLCONDE

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Αν πιστεύετε ότι η εξοικείωση με την τέχνη αποτελεί έναν βασικό σκοπό της εκπαίδευσης, να τεκμηριώσετε την άποψή σας και να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για μια ουσιαστικότερη συμβολή του σχολείου στο θέμα αυτό. Έπειτα, να υποβάλετε γραπτά τις προτάσεις σας στο Σύλλογο των καθηγητών, στο πλαίσιο του προγραμματισμού δράσεων για την επόμενη σχολική χρονιά. Εννοείται ότι στην περίπτωση αυτή θα χρησιμοποιήσετε το κατάλληλο ύφος και την κατάλληλη γλωσσική ποικιλία (όριο λέξεων: 400)».

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ/ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήρια

κριτήρια	Ικανοποιημένος/η α. καλά – άριστα 16-20	Θα μπορούσα και καλύτερα Σχ. καλά – καλά 12-15	Τι να σας πω; Δυσκολεύομαι να με αξιολογήσω μέτρια και κάτω
Πώς αξιοποίησα τις πληροφορίες από τις πηγές;	Προσπάθησα να αξιοποιήσω, να αναμορφώσω και να ενσωματώσω δημιουργικά όσες έκρινα κατάλληλες για το κείμενό μου	Δυσκολεύτηκα στην επιλογή και αξιοποίηση των κατάλληλων πληροφοριών. Κατέφυγα στη λογική «copy-paste»	Δεν αξιοποίησα τις πηγές μου, γιατί...
Η οργάνωση των παραγράφων	Με ικανοποιεί. Είναι ευκρινής η θεματική περίοδος και συναφείς και επαρκείς οι λεπτομέρειες - σχόλια	Νομίζω ότι υπάρχουν επαναλήψεις και επικαλύψεις. Κάποιες παραγράφους θα μπορούσα να τις αναπτύξω περισσότερο, αλλά δεν ξέρω πώς	Τώρα που ξαναδιαβάζω το κείμενό μου, βλέπω ότι υπάρχει μια αταξία στην οργάνωση
Η ανταπόκριση στο ζητούμενο είδος κειμένου	Ύφος επίσημο Μορφή εισήγησης: Θεωρώ ότι έγραψα το κατάλληλο κείμενο για τους συγκεκριμένους αποδέκτες. Και από πλευράς ύφους και από πλευράς επιχειρημάτων είναι πειστικό	Προσπάθησα, αλλά έχω αμφιβολίες για την πειστικότητα των επιχειρημάτων μου Δεν έχω κατανοήσει τόσο την προσαρμογή του λόγου στην κατάλληλη κατάσταση	Έβαλα προσφώνηση και επιφώνηση στο κείμενό μου. Χρειάζεται κάτι άλλο;

Με άριστα το 20 με βαθμολογώ

ΦΥΛΛΟ ΕΤΕΡΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κριτήρια	Ικανοποιητικά έως άριστα	Θα μπορούσε και καλύτερα	Υπάρχουν πολλές και σοβαρές αδυναμίες
Πώς αξιοποίησε τις πληροφορίες από τις πηγές;	Οι πληροφορίες είναι σχετικές με το θέμα, επαρκείς και κατάλληλες για το σκοπό για τον οποίο γράφεται το κείμενο	Οι πληροφορίες δεν είναι πάντα επαρκείς ή/και υπάρχουν φλυαρίες και άσχετες με το ζητούμενο. Ακολουθούν τη λογική της αντιγραφής	Σοβαρές ελλείψεις και ατεκμηρίωτες θέσεις
Η οργάνωση των παραγράφων	Είναι ευκρινής η θεματική περίοδος και συναφείς και επαρκείς οι λεπτομέρειες - σχόλια	Νομίζω ότι υπάρχουν επαναλήψεις και επικαλύψεις. Κάποιες παραγράφους θα μπορούσε να τις αναπτύξω περισσότερο.	Υπάρχει σοβαρή αταξία στην οργάνωση
Η ανταπόκριση στο ζητούμενο είδος κειμένου	Ύφος επίσημο Μορφή εισήγησης: Θεωρώ ότι έγραψε το κατάλληλο κείμενο για τους συγκεκριμένους αποδέκτες. Από πλευράς ύφους και από πλευράς επιχειρημάτων είναι πειστικό	Δεν είναι πάντα πειστικά τα επιχειρήματα. Φαίνεται να μην έχει κατανοήσει αρκετά την προσαρμογή του λόγου στην κατάλληλη κατάσταση	Χρειάζονται σημαντικές διορθώσεις και βελτιώσεις για να παρουσιαστεί το κείμενο στο σύλλογο των καθηγητών

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να διευρυνθεί σε περιεχόμενο και διάρκεια και να αποκτήσει πιο ευέλικτο, λιγότερο καθοδηγητικό και περισσότερο βιωματικό χαρακτήρα. Για περισσότερα παραπέμπουμε: Παναγιώτα Σεφερλή, Τέχνη και Σχολείο, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου, 2013.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα ζητούμενα στη συγκεκριμένο σενάριο ήταν: α) πώς αξιοποίησαν οι μαθητές πηγές σχετικές με το θέμα στην παραγωγή των δικών τους κειμένων και β) αν η διαδικασία της διόρθωσης, σε επίπεδο ομάδας και ολομέλειας, ενέπλεξε πιο ενεργά τους μαθητές, λειτούργησε ανατροφοδοτικά και βοήθησε να αναπτύξουν μια σαφέστερη εικόνα για τις στρατηγικές της γραφής και το δικό τους ρόλο σε αυτήν.

Σε σχέση με το πρώτο ερώτημα, τα αποτελέσματα ήταν μάλλον πενιχρά. Αρκετοί μαθητές δεν ασχολήθηκαν, κατά τη φάση προετοιμασίας, με τη μελέτη του υλικού και το κράτημα σημειώσεων. Πολλοί από αυτούς παραδέχτηκαν ότι το ξέχασαν, κάποιои επικαλέστηκαν το βεβαρυμένο εξωσχολικό πρόγραμμα. Το αποτέλεσμα δεν με εξέπληξε· στις συνήθεις πρακτικές κατά το προσυγγραφικό στάδιο για την παραγωγή λόγου κυριαρχεί η φροντιστηριακού τύπου αντίληψη των έτοιμων σχεδιαγραμμάτων, αντίληψη που δεν είναι εύκολο να καταπολεμηθεί ιδιαίτερα στις τάξεις που προσανατολίζονται στις εισαγωγικές εξετάσεις. Το παρήγορο ήταν ότι οι μαθητές που προετοίμασαν την εισήγησή τους, αξιοποιώντας με πιο συστηματικό τρόπο το υλικό, μπόρεσαν ν' ανταποκριθούν ικανοποιητικά στα δεδομένα της εισήγησης. Θεωρώ ότι η προσπάθεια αυτή που ξεκίνησε με τις εφαρμογές των προηγούμενων σεναρίων (βλ. Παναγιώτα Σεφερλή, Προσωπικές αφηγήσεις, Νεοελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου, 2013 και Παναγιώτα Σεφερλή, Ας μιλήσουμε για το ρατσισμό, Νεοελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου, 2013) θα μπορούσε να πάρει πιο συστηματική μορφή κατά την επόμενη σχολική χρονιά, ώστε να δίνονται αφορμές στους μαθητές σε όλη τη διάρκεια του χρόνου να εξοικειώνονται με πρακτικές αναζήτησης, επιλογής, αξιολόγησης και δημιουργικής ανασύνθεσης της πληροφορίας.

Σε σχέση με το δεύτερο ερώτημα, η εικόνα είναι πιο αισιόδοξη. Τα παιδιά θεώρησαν ότι τα φύλλα αξιολόγησης τους βοήθησαν τόσο στη φάση συγγραφής όσο

και στη φάση της διόρθωσης. Η διόρθωση σε ομάδες ήταν μια θετική εμπειρία· ανταποκρίθηκαν με ενδιαφέρον και σοβαρότητα, χωρίς να φέρουν σε δύσκολη θέση τους συμμαθητές τους. Προφανώς, οι παρουσιάσεις στην ολομέλεια κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και οι συζητήσεις για τα κείμενά τους έπιασαν τόπο. Αν και δεν ολοκληρώσαμε, η συζήτηση με αφορμή το κείμενο του μαθητή και τις προτεινόμενες διορθώσεις του συμμαθητή ανέδειξε ενδιαφέροντα ζητήματα σχετικά με την αναθεώρηση του αρχικού κειμένου, τις εναλλακτικές διατυπώσεις, την προσαρμογή του λόγου στην περίσταση επικοινωνίας και τη διαδικασία της γραφής. Η εφαρμογή της ετεροαξιολόγησης τους έδωσε τη δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργά και να σκεφτούν λίγο περισσότερο σχετικά με τη γραφή κειμένου από τη φάση προετοιμασίας μέχρι την τελική εκδοχή.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Collis, B., & J. Moonen,. 2005. *An on-going journey: Technology as a learning workbench*. University of Twente, Enschede, The Netherlands.
- Κατσαρού, Ε. 2001. Η αξιολόγηση του μαθητή στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Στο Γ. Σπανός και Ε. Φρυδάκη (επιμ.): *Γλώσσα και Λογοτεχνία στην Εκπαίδευση* (σ. 251-289). Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν.
- Κουτσογιάννης, Δ. 1998. *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου*, διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Ψηφιακές πρακτικές γραμματισμού των εφήβων*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [06.06.2013]
- Μπαλτά, Β., Μ. Νέζη, & Ν. Σεφερλή. 2011. Ψηφιακός γραμματισμός σε περιβάλλον wiki: πειραματικές εφαρμογές παραγωγής λόγου κατά τη διδασκαλία της

Νεοελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο Κ. Γλέζου & Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.): *Πρακτικά Εργασιών 6^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη»*, Σύρος, 6-8 Μαΐου 2011.

Χατζησαββίδης, Σ. χ. χ. Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική των γραμματισμών: θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη.
<http://users.auth.gr/~sofronis/dimos/docs/ergasia116.pdf> [21.03.2013]